

**Lietuvos Respublikos Seimo
Žmogaus teisių komitetui**

**2023-08- 30
IS-XVIII-14**

Tik el. paštu

DĖL ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 2, 3, 4, 5, 11, 28, 32, 44, 58, 62, 67, 71, 79, 85, 94, 99, 100, 101, 102, 103(1), 104, 105(2), 105(3), 105(4), 106(1), 108, 113, 114, 115, 115(1), 118, 123, 125, 140(8), 140(18), 140(19), 140(21), 140(28) STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR 140(16) STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO

Žmogaus teisių stebėjimo institutas (ŽTSI), susipažinęs su įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 3, 4, 5, 11, 28, 32, 44, 58, 62, 67, 71, 79, 85, 94, 99, 100, 101, 102, 103(1), 104, 105(2), 105(3), 105(4), 106(1), 108, 113, 114, 115, 115(1), 118, 123, 125, 140(8), 140(18), 140(19), 140(21), 140(28) straipsnių ir priedo pakeitimo ir 140(16) straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu (toliau – Įstatymo Projektas), teikia pastabas ir pasiūlymus.

Įstatymo projekto 114 straipsnio 5 d. naujoje redakcijoje numatyta, kad *„prieglobsčio prašytojų sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir ne ilgiau, negu būtina pagal atitinkamą šio Įstatymo 113 straipsnio 4 dalyje nustatytą sulaikymo pagrindą, bet ne ilgiau kaip 6 mėnesius, išskyrus atvejus, kai prieglobsčio prašytojas sulaikytas šio Įstatymo 113 straipsnio 4 dalies 2 ar 5 punkte nurodytu pagrindu. Šiais atvejais sulaikymo terminas gali būti pratęstas papildomam, ne ilgesniam kaip 6 mėnesių, laikotarpiui.“*

Taip pat minėto straipsnio 6 dalyje numatyta, kad *„Užsieniečio sulaikymas turi trukti kuo trumpiau, bet ne ilgiau kaip 6 mėnesius, išskyrus atvejus, kai jis nebendradarbiauja siekiant jį grąžinti į užsienio valstybę ar išsiųsti iš Lietuvos Respublikos (atsisako pateikti apie save duomenis, teikia klaidinančią informaciją ir pan.) arba negaunami reikiami dokumentai tokio užsieniečio grąžinimui į užsienio valstybę ar išsiuntimui iš Lietuvos Respublikos. Šiais atvejais sulaikymo terminas gali būti pratęstas papildomam, ne ilgesniam kaip 12 mėnesių, laikotarpiui. Į šioje dalyje nustatytą sulaikymo terminą neįskaičiuojama sulaikymo pagal atitinkamą Įstatymo 113 straipsnio 4 dalyje nustatytą sulaikymo pagrindą trukmė, jei užsienietis buvo sulaikytas prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo metu.“*

Įstatymo projekte numatyti terminai išlieka ilgi – užsienietis sulaikomas iki 6 mėnesių, o esant papildomoms aplinkybėms asmuo gali būti sulaikomas iki 12 mėnesių. Tai reiškia, kad užsieniečio judėjimo laisvė gali būti apribota iki 12 mėnesių, kol bus priimtas atitinkamas sprendimas. Prieglobsčio prašytojas gali būti sulaikytas iki 6 mėnesių. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse numato, kad sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui. Taip pat svarbu, kad sprendimą sulaikyti priimtų administracinės ar teisminės institucijos ir

atsižvelgtų į kiekvieną asmens situaciją individualiai. Kiekvienu atveju sulaikymas peržiūrimas pagrįstais laiko tarpais atitinkamo trečiosios šalies piliečio prašymu arba ex officio. Pratęstų sulaikymo laikotarpių atveju teisminė institucija prižiūri, kaip atliekamos peržiūros.¹

Atkreiptinas dėmesys, kad Hassen El Dridi byloje Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nusprendė, kad sulaikymas pagal Gražinimo direktyvą turi būti taikomas tik išsiuntimo tikslais ir kai kitų švelnesnių priiverstinių priemonių nepakanka.² Valstybės institucijos turi siekti kuo greičiau nustatyti visas svarbias aplinkybes ir priimti atitinkamus sprendimus, taip pat labai svarbu, kad asmens sulaikymas būtų kraštutinė priemonė, o vietoje sulaikymo daugiau dėmesio būtų skiriama alternatyvioms sulaikymui priemonėms. Siūlytina orientuotis į švelnesnes ir tuo pačiu veiksmingas priemones, o ne į sulaikymą net ir tuo atveju, kai asmeniui grėsia išsiuntimas iš Lietuvos Respublikos. Ilgalakis laisvės apribojimas yra žalingas reiškinys, kuris nesudaro sąlygų prieglobsčio prašytojams ir kitiems migrantams įsitraukti į integracijos procesus.

Human Rights Watch atliktame tyrime nustatyta, kad bandomųjų atvejų (*angl. pilot*) programos, vykdomos Bulgarijoje, Kipre ir Lenkijoje, rodo, kad stebėjimas nėra būtinas siekiant užtikrinti, kad asmenys, įtraukti į alternatyvias sulaikymo programas, liktų įsitraukę į imigracijos procesą. Po pirmųjų dvejų bandomųjų programų metų 86 procentai dalyvių liko įsitraukę į imigracijos procedūras, o kai kurie teigė, kad jų atveju vadybininkai padėjo jiems pereiti sudėtingą imigracijos procesą.³ Atvejo vadybininkai taip pat teikia pagalbą, veikdami kaip tarpininkai tarp imigracijos pareigūnų ir programos dalyvių, padėdami asmenims įsidarbinti ir padėti susirasti bei išlaikyti būstą. Ši holistinė paramos sistema leidžia žmonėms įsijausti į naują aplinką ir padeda priimti svarbius sprendimus dėl savo ateities. Svarbu tai, kad 79 procentai programos dalyvių anksčiau buvo sulaikyti, o tai rodo, kad daugeliu atvejų sulaikymas nebuvo būtinas siekiant užtikrinti imigracijos procedūrų laikymąsi. Vertinimas taip pat parodė, kad programos buvo ekonomiškos. Atvejo valdymo išlaidos vienam asmeniui per dieną Bulgarijos bandomojoje programoje buvo EUR 3,34 Kipre paros kaina buvo EUR 6,90. Tokia užsienio šalių patirtis rodo, kad stebėjimas nėra būtina priemonė siekiant užtikrinti asmenų, įtrauktų į alternatyvias sulaikymo programas, dalyvavimą. Bandomosios sistemos yra veiksmingos, dalyviai aktyviai dalyvauja imigracijos procese, net nenaudojant invazinių stebėjimo metodų. Atvejo vadybininkų buvimas veikia kaip tiltas tarp imigracijos pareigūnų ir programos dalyvių. Jie suteikia vertingos paramos, patarimų ir tarpininkavimo, o tai gali žymiai pagerinti abiejų šalių bendravimą ir supratimą. Tai prisideda prie sklandesnio imigracijos proceso ir sumažina konfliktų ar nesusipratimų tikimybę, taip pat tokia sistema padeda lengviau spręsti iššūkius, su kuriais dažnai susiduria imigrantai persikeldami į naują šalį. Alternatyvios priemonės gali būti daug veiksmingesnės ir ne tokios žalingos kaip sulaikymas. Sulaikymas gali turėti rimtų neigiamų padarinių asmenų psichinei sveikatai ir gerovei. Tai gali sukelti depresiją, nerimą ir traumą, ypač kai sulaikytieji nėra tikri dėl savo sulaikymo trukmės ir priežasčių, negauna su sulaikymu susijusios teisinės pagalbos, neturi realių galimybių skųsti tokį sulaikymą teisminei institucijai. Sulaikyti prieglobsčio prašytojai dažnu atveju ne tik nežinojo kiek laiko bus uždaryti, bet ir nežinojo dėl kokių priežasčių jiems taikomas sulaikymas. Seimo kontrolierių įstaigos 2022 m. ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į tokią susidariusią situaciją.⁴ Kybartų URC apgyvendinti užsieniečiai nebuvo tinkamai informuojami apie savo teisinę padėtį, jų atžvilgiu atliekamas su prieglobsčio nagrinėjimu susijusias procedūras ir terminus, užsieniečiai susidūrė su teisinės pagalbos prieinamumo problemomis. Nustatyta, kad valstybės garantuojama teisinė pagalba buvo užtikrinama tik formaliai. Taip pat buvo užfiksuota, kad užsieniečiai, kuriems buvo skirtas valstybės garantuojamos teisinės pagalbos advokatas, nebuvo su juo susitikę ar koku kitu būdu kontaktavę. Lietuvos Raudonasis Kryžius teminėje

¹ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse [32008L0115 - EN - EUR-Lex](#)

² 2011 m. balandžio 28 d. ESTT sprendimas Hassen El Dridi, C-61/11 PPU

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=82038&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=785353>

³ Dismantling Detention

<https://www.hrw.org/report/2021/11/03/dismantling-detention/international-alternatives-detaining-immigrants> .

⁴ Metinė Seimo kontrolierių veiklos ataskaita 2022

https://www.lrski.lt/wp-content/uploads/2023/03/SK_Ataskaita-uz-2022-LT_03-15.pdf

ataskaitoje „Užsieniečių prieiga prie prieglobsčio procedūrų ir valstybės garantuojamos teisinės pagalbos apgyvendinimo centruose“, kurioje buvo apibendrinti 2022 m. vasario–kovo mėnesiais atliktos stebėsenos ir jos metu darytos užsieniečių apklausos rezultatai, pastebi, kad buvo užfiksuota nemažai atvejų, kai užsieniečiai neturėjo ir negavo pakankamai informacijos apie jiems taikytinas procedūras, įskaitant informaciją apie jų teisinę padėtį ir prašymo nagrinėjimo eigą. Taip pat buvo identifikuota nemažai probleminių aspektų, susijusių su valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimu.⁵ Pažymėtina ir tai, kad sulaikymas gali atskirti imigrantus nuo šeimų, sukelti emocinių kančių ir sutrikdyti šeimos struktūras. Tai gali būti ypač žalinga vaikams ir jų vystymuisi. Ilgas sulaikymo laikotarpis taip pat gali trukdyti imigrantams integruotis į visuomenę. Nesant galimybės gauti išsilavinimą, įsidarbinti ir įsitraukti į bendruomenę, jiems gali būti sunkiau tapti produktyviais priimančiosios šalies nariais.

Valstybės narės, prieš sulaikydamos prieglobsčio prašytojus, turi apsvarstyti sulaikymui alternatyvias priemones. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo, numatyta, kad prašytojai gali būti sulaikomi tik šioje direktyvoje labai aiškiai apibrėžtomis išimtinėmis aplinkybėmis, laikantis būtinumo ir proporcingumo principų, kiek tai susiję su tokio sulaikymo pobūdžiu (sic) ir tikslu“. Minėtoje Direktyvoje numatomos tokios alternatyvios priemonės:

1. **Įpareigojimas reguliariai prisistatyti į atitinkamas institucijas.** Vykstant prieglobsčio nustatymo procedūrai, tarptautinės apsaugos prašytojas gali būti įpareigotas periodiškai prisistatyti į imigracijos ar kitas valdžios institucijas, pavyzdžiui, policiją ar kompetentingą prieglobsčio tarnybą.
2. **Pareiga neišvykti iš nustatytos vietos. Gali būti reikalaujama, kad prieglobsčio prašytojai apsigyventų konkrečiu adresu arba konkrečiame administraciniame regione, kol bus nustatytas jų statusas.** Jei jie nori pakeisti adresą tame pačiame administraciniame regione, jiems gali tekti informuoti valdžios institucijas. Jei jie nori keliauti arba išvykti iš regiono, jiems gali tekti gauti išankstinį leidimą. Jie gali būti įpareigoti apsigyventi paskirtame atviraime arba pusiau atviraime priėmimo centre ir laikytis tokio centro taisyklių ir nuostatų. Tačiau turi būti gerbiama bendra judėjimo laisvė centre ir už jo ribų ir jokiū būdu negali būti taikoma sulaikymo forma.
3. **Užstatas finansinės garantijos / pasižadėjimo pavidalu.** Gali būti reikalaujama pateikti finansinę garantiją arba sumokėti užstatą. Tokiais atvejais nurodyta suma turėtų būti pritaikyta pagal individualias aplinkybes, todėl ji turėtų būti pagrįsta atsižvelgiant į konkrečią prieglobsčio prašytojų padėtį ir ne tokia didelė, kad dėl jos būtų diskriminuojami asmenys, turintys ribotas pinigines lėšas. Bet koks negalėjimas to padaryti, pasibaigęs sulaikymu (ar jo pratęsimu), reikštų, kad sistema yra savavališka. Nėra jokios priežasties, dėl kurios trečioji šalis negalėtų pateikti finansinės garantijos ar sumokėti užstatą.
4. **Kitos alternatyvios priemonės** (dokumentų pateikimas arba atidavimas, elektroninė stebėseną, asmeninis laiduotojas.)

Sulaikymas, jeigu yra būtinas, turėtų būti numatytas kiek įmanoma trumpesniai laikotarpiui, nesiekiant išnaudoti galimybės asmenį sulaikyti visą galimą terminą. Dažnu atveju prieglobsčio prašytojai įvardija perpildytas, antisanitarines ir net pavojingas sąlygas sulaikymo centruose. Byloje S.M.H prieš Lietuvą buvo iškelti reikšmingi klausimai ne vien dėl sulaikymo, bet ir dėl sulaikymo sąlygų - pareiškėjas skundžiasi dėl sąlygų užsieniečių registracijos centre Kybartuose. Patalpos, kuriose buvo laikomas pareiškėjas, yra buvęs kalėjimas ir jis nebuvo pritaikytas prieglobsčio prašytojams apgyvendinti.⁶ Į netinkamas sulaikytų asmenų apgyvendinimo sąlygas atkreipė dėmesį ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba nepriklausomos apžvalgos ataskaitoje.⁷ Kybartų URC esančiose prausyklose nebuvo karšto vandens, o dušas su karštu vandeniu

⁵ Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Stebėsenos ataskaita 2022 m.

<https://redcross.lt/wp-content/uploads/2022/09/LRK-metine-stebesenos-ataskaita-2022.pdf>

⁶ S.M.H. v. Lithuania <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-225280>

⁷ Baltarusijos ir Lietuvos sieną kirtusių asmenų lygių galimybių užtikrinimas sulaikymo vietose https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2023/05/2022-12-30_nepriklausomos-stebesenos-ataskaita.pdf

gyventojams buvo prieinamas maždaug kas penkias dienas, slankiu grafiku. Medininkų URC, Ruklos PPC ir Pabradės URC patekti į tualetų ir prausyklų patalpas buvo galima tik pereinant per centro teritoriją. Gyventojai esant prastam orui norėję nueiti į tualetą naktį ar grįžti po dušo turėjo eiti per šaltį. Medininkų URC, Kybartų URC ir Pabradės URC gyventojams buvo tiekiamas nepakankamos kokybės maistas, pranešta, kad maistas kurį pakuotėse gaudavo gyventojai dažnai būdavo pasibaigusio galiojimo. Seimo kontrolierių įstaigos ataskaitoje, taip pat atkreiptas dėmesys į gyvenimo sąlygas.⁸ Užsieniečių apgyvendinimo sąlygos Kybartų URC A sektoriuje (ženkliai mažesnis nei nustatytas minimalus vienam asmeniui tenkantis gyvenamasis plotas; privačios erdvės nebuvimas; baldų, įrangos ir kito inventoriaus stoka; itin griežti judėjimo ribojimai; galimybių pasirūpinti asmens ir aplinkos higiena stoka; nepakankamas sanitarinių mazgų skaičius; švaros ir higienos bendrojo naudojimo patalpose stoka, ventiliacijos nepakankamumas ir kt.) nebuvo užtikrintos tinkamai. Svarbu atsižvelgti ir į darbuotojų poreikius – darbuotojams dažnai tekdavo dirbti itin dideliu darbo krūviu, dėl to jie būdavo pervargę ir įsitempę ir dažnu atveju tekdavo atlikti funkcijas nepriskirtas pagal jų užimamas pareigas. Nemaža dalis VSAT ir PPC darbuotojų teigė dažnai turėję atlikti Migracijos departamento darbuotojų funkcijas, kam neturėjo kvalifikacijos ir reikiamos informacijos. Sulaikymo taikymas tik itin būtiniais atvejais padėtų išspręsti didžiąją dalį susiklosčiusių iššūkių - darbuotojams būtų lengviau įgyvendinti savo funkcijas tinkamai ir laikantis teisės aktų numatytų darbo laiko normatyvų, o esant mažesniai skaičiui sulaikytųjų būtų galima užtikrinti jiems oresnių, humaniškesnių sąlygų buvimą.

Kartu atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 5, 79, 115, 126, 140(10), 140(13), 140(19) ir 140(14) straipsnių pakeitimo įstatymo projektą.

Įstatymo projekte numatyta papildyti 5 straipsnį 31 dalimi ir išdėstyti ją taip: *„Jeigu Migracijos departamentas nustato, kad yra šio Įstatymo 76 straipsnio 4 dalyje arba 77 straipsnio 1 dalyje nurodytų aplinkybių ir nėra su prieglobsčio prašytojo amžiumi, sveikatos būkle, šeimine padėtimi susijusių ar kitų individualių aplinkybių, dėl kurių neturėtų būti ribojama prieglobsčio prašytojo teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, priima sprendimą prieglobsčio prašytoją, pateikusį prašymą suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punkte, tranzito zonoje ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, laikinai apgyvendinti šio straipsnio 6 dalyje nurodytose laikino apgyvendinimo vietose, nesuteikiant teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki priimamas sprendimas jį įleisti į Lietuvos Respubliką. Šis teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje ribojimas negali trukti ilgiau kaip 28 dienas, o nelydimam nepilnamečiui prieglobsčio prašytojui, dėl kurio nurodyto amžiaus kyla pagrįstų abejonių – iki bus nustatytas jo amžius, bet ne ilgiau kaip 28 dienas nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo dienos.“*

Svarbu atsižvelgti į tai, kad nelydimi nepilnamečiai yra itin jautri ir pažeidžiama asmenų grupė, todėl asmens amžius turi būti nustatytas kiek įmanoma greičiau ir stengiantis, kad sulaikymas nebūtų užtęstas ir žalingas jaunam asmeniui. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje Nr. 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (Priėmimo sąlygų direktyva), numatyta, jog nacionalinės valdžios institucijos pirmiausia turėtų pasirūpinti specialių priėmimo poreikių turinčių asmenų priėmimu, kad užtikrintų, jog toks priėmimas būtų specialiai pritaikytas jų specialiems priėmimo poreikiams atliepti.⁹ Vaikai yra asmenų grupė, kuriai reikalingas ypatingas dėmesys, nes neigiamos patirtys nepažįstamose aplinkose kelia neigiamus padarinius vaiko emocinei būklei ir psichikos sveikatai. Būtina orientuotis į alternatyvias priemones nei nelydimo nepilnamečio sulaikymas, nepaisant to, kad kyla abejonių dėl asmens amžiaus – minėtos abejonės gali nepasitvirtinti, o neigiamos nepilnamečio patirtys gali palikti žalingas patirtis asmens raidai. Direktyvoje taip pat skelbiama, jog nusprendamos dėl apgyvendinimo sąlygų, valstybės narės turėtų atsižvelgti į vaiko interesus. Remiantis Direktyva, valstybės narės atsižvelgia į

⁸ Ibid, 4.

⁹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A32013L0033>

specifinius pažeidžiamų asmenų, pavyzdžiui, nepilnamečių, nelydimų nepilnamečių, poreikius nacionalinės teisės aktuose, kuriais įgyvendinama ši direktyva (21 str.). Valstybės narės, įgyvendindamos su nepilnamečiais susijusias šios direktyvos nuostatas, pirmiausia atsižvelgia į vaiko interesus. Valstybės narės užtikrina, kad nepilnamečiai turėtų tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jų fiziniam, protiniam, dvasiniam, moraliniam ir socialiniam vystymuisi (23 str.). Svarbu atsižvelgti ir į 1989 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 37 straipsnio taikymą, kuriame numatyta, kad Valstybės narės turi užtikrinti, kad nė iš vieno vaiko neteisėtai ar savavališkai nebūtų atimta laisvė. Vaikas areštuojamas, sulaikomas ar įkalinamas pagal įstatymą, tik kraštutiniu atveju ir kiek įmanoma trumpesniai laikui.¹⁰ **Akcentuojama, kad sulaikymas turi būti taikomas tik kraštutiniu atveju.**

Aktualu atsižvelgti ir į tai, kad minėtame straipsnyje įtvirtinamas individualus vertinimas, kuris yra būtinas sprendžiant dėl asmens sulaikymo, tačiau įstatymo formuluotė ganėtinai lakoniška, pasireiškianti konkretumo stygiu. Numatyta, kad prieglobsčio prašytojo teisė judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti neribojama atsižvelgiant į asmens amžių, sveikatos būklę, šeiminių padėtį ar kitas individualias aplinkybes. Kitos individualios aplinkybės nurodo, kad sąrašas nėra baigtinis ir galimos įvairios situacijos, tačiau trūksta tam tikrų kriterijų ar gairių, kokios aplinkybės būtų įvertintos, kaip atitinkančios šį teisinį reglamentavimą. Kiekvienu atveju turi būti sudarytos prielaidos institucijoms, kiek įmanoma, įvertinti individualią kiekvieno asmens padėtį ir individualizuoti konkrečias taikytinas laisvę ribojančias priemones, kurios derėtų su pagarba žmogaus orumui.

Atkreiptinas dėmesys ir į Įstatymo projekto 140⁸ straipsnį, kuriame reglamentuojamas užsieniečių atvykimas į Lietuvos Respubliką ir laikinas jų apgyvendinimas. Straipsnio pirmoje dalyje numatoma, kad užsieniečių buvimas tranzito zonoje nelaikomas atvykimu į Lietuvos Respublikos teritoriją. Užsieniečių, pateikusių prašymą suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonoje arba Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną, iki priimamas sprendimas įleisti juos į Lietuvos Respubliką, taip pat užsieniečių, kurie į Lietuvos Respublikos teritoriją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną ir kurie nėra prieglobsčio prašytojai, buvimas šio straipsnio 3 dalyje nurodytose laikino apgyvendinimo vietose 5 mėnesius nuo jų užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos nelaikomas atvykimu į Lietuvos Respublikos teritoriją. Iš naujo reguliavimo formuluotės aiškiai matoma, kad sulaikymas išlieka, tik sutrumpėja sulaikymo terminas – vietoj šešių mėnesių, numatomi galimi penki mėnesiai sulaikymo. Pagal Priėmimo direktyvą tarptautinės apsaugos prašytojas gali būti sulaikytas tik tada, kai, individualiai įvertinus kiekvieną konkretų atvejį, paaiškėja, kad asmenį būtina sulaikyti ir nėra galimybės taikyti švelnesnių priemonių.¹¹ Sulaikymas turėtų būti taikomas kaip kraštutinė priemonė, nesudarant sąlygų pareigūnams piktnaudžiauti sulaikant asmenis neįsigilinus į konkrečią asmens situaciją. Galima teigti, kad įstatymo pataisos nepasižymi reikšmingais pokyčiais, nes sulaikymo mechanizmas išlieka, o įstatymo taikymas praktikoje kvestionuotinas – asmenys gali būti sulaikomi penkiems mėnesiams, o individualus vertinimas nėra konkretus.

Kilus klausimams dėl išdėstytų išvadų, maloniai prašome kreiptis el. paštu į Žmogaus teisių stebėjimo instituto teisės programų koordinatorę Gretą Baltikauskaitę hrmi@hrmi.lt arba greta.baltikauskaite@hrmi.lt

Pagarbiai

Direktorius
Dainius Pūras

¹⁰ Vaiko teisių konvencija <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>

¹¹ Ibid, 9.